

משרד החינוך
מחוז דרום

הערכת מיומנויות בגני החינוך המיוחד לקראת בניית תכנית לימודים

מסמך טיוטה

תשע"ו

מחוז דרום- מתי"א אשדוד, אשקלון, קרית גת, צפון הנגב.

ערכו והביאו

מדריכה מחוזית – מרגנית בן דוד, רכזות גני ילדים בחינוך המיוחד: ליטל פרץ, אסתי ברגר,
נועה אגרנוב ומור שירנסקי.

גננות יקרות!

" את אינך יכול לאמרוז את זה, אינך יכול לנהל את זה ... "

(פיטר דרוקר)

הערכה חינוכית היא תהליך המיועד לבדוק האם מטרות רצויות הושגו, ומשמשת כאמצעי למדידת ההתקדמות לקראת מטרות רצויות .

ההערכה מאפשרת היכרות מעמיקה ושיטתית עם ילדים בסביבתם הטבעית ע"י דמות קרובה ומוכרת במטרה לקדם את התפתחותם . (zero to three, 2008)

תוצרי ההערכה החינוכית :

1. בניית תכנית עבודה קבוצתית ואישית לילדי הגן בכל תחומי ההתפתחות והלמידה.

2. מעקב אחר התקדמות הילדים .

על ההערכה להתבצע ע"י תצפית בסביבה הטבעית של הילד.

יתרונות רבים יש לתצפית על הילד : הוא נשאר בסביבה שבה מצופה ממנו לתפקד בחיי היום יום, הוא מרגיש חופשי, לא מאוים ולא נתון לביקורת. עם זאת, ידוע לנו כי לתצפית יש מגבלות באשר ליכולת להעריך מיומנויות בכל התחומים ולכל הילדים בגן, כפי שנדרש בגני החינוך המיוחד, ולצורך זה נבנה כלי זה .

כלי זה מוגש לכן , גננות יקרות ,

לאחר תהליך מתמשך של בחינת כלי הערכה קיימים בשטח : מבטים , מבדקים חינוכיים שונים הקיימים בגנים , ABLLS ועוד, שיח רב מקצועי אודות תהליך ההערכה נדרש בגן לחינוך מיוחד,

ובסיומו של תהליך ארגון כלי הערכה נרחב הכולל התייחסות לכל תחומי התפקוד , ומתייחס לפרמטרים הנדרשים עפ"י סולם ההתפתחות וגיל כרונולוגי של הילד, וישמש עבור כבסיס מקצועי לבניית תכניות אישיות וגניות עבור ילדי הגן.

הכלי כולל הנחיות מפורטות עבור הגננת ואמצעים חזותיים לביצוע ההערכה.

שימי לב יש לעשות שימוש מושכל בכלי זה, ככל האפשר בדרך חווייתית וכחלק משגרת יומו של הילד בגן. כמו כן , ההערכה החינוכית אינה מחליפה אבחון פורמאלי והיא מאפשרת תמונה על תפקודו של הילד במסגרת החינוכית .

מאחלות לכן הצלחה בהמשך הדרך ,

מדריכות גני ח"מ

תודה מקרב לב –

מפקחות על החינוך המיוחד : נורית אלעזרי - איריס סנדלר

מנהלות המתי"א :

אשדוד – אתי ניצן

אשקלון – נשה פינס

קריית גת – נאוה רוטנברג

צפון הנגב – מוריה אלעזר

**תודה על הרוח הגבית , האפשרות לקיים תהליך של חשיבה מקצועית סביב נושא
ההערכה בגן לחינוך מיוחד , והפקת כלי מקצועי שישרת את הגננות בשדה
החינוכי.**

פרק 1

תצפית על תפקוד הילד

תיאור כללי

פרק 1

<u>שאלי את הילד/ה וכתבי את תשובותיו.</u>	<u>ידע על פרטים אישיים</u>
	מה שמך (איך קוראים לך ?)
	מה שם המשפחה ?
	בן/ת כמה את/ה ?
	מה שם אמא (איך קוראים לאמא ?)
	מה שם אבא (איך קוראים לאבא ?)
	מה שמות האחים שלך ? (איך קוראים ל.. , מי גר בבית ?)
	איפה את/ה גר/ה ? (הכתובת שלך)

שימי לב- אם בסעיף זה סימנת תמיד , המשיכי לטבלה הבאה.

<u>מידת הפעלתנות</u>	<u>תמיד</u>	<u>לעיתים קרובות</u>	<u>אף פעם לא</u>
מתפקד במידת פעלתנות מותאמת לסוג הפעילות.			
מגלה פעילות יתר (זז בכסא, מתנדנד, מסתובב ללא תכלית ברורה).			
מגלה תת פעילות (נשכב בפינות הגן, לא פעיל בעשייה בגן).			

קשב וריכוז	תמיד	לעיתים קרובות	אף פעם לא
קשוב ומרוכז בהתאם לסוג המטלה. 			
קשוב ומרוכז רק לפרקי זמן קצרים.			
מוסח בקלות אך חוזר למטלה.			
מוסח בקלות ומתקשה לחזור למטלה.			

שמיעה וראייה	תמיד	לעיתים קרובות	אף פעם לא
מדבר בקול חזק.			
מתעלם מפניות אליו.			
שואל הרבה "מה?"			
מטה ראש לצד אחד.			
מתבונן מקרוב.			
ממזמז ומשפשף עיניים.			

סגנון למידה

למה הילד זקוק בזמן למידה ? (סמני בעיגול)

תכנון ושיטתיות במשחקי שולחן / פועל בחיקוי/ הדגמות / ניסוי וטעייה / חיזוקים /

אמצעים חזותיים בלמידה / אמצעים שמיעתיים בלמידה

האם הילד מתמיד ומסיים מטלות ? כן / לא

פרק 1

<u>הערות</u>	<u>תמיד / כמעט תמיד</u>	<u>מדי פעם</u>	<u>בכלל לא</u>	<u>קשר עם הזולת</u>
				יוצר קשר עין.
				מתעניין בסביבה הפיזית.
				נענה לפנייה של ילדים.
				נענה לפנייה של מבוגר.
				נמנע/ מתעלם/ מתנתק מקשר עם אנשים.
				נרתע ממגע עם אנשים.
				פונה לילד / מבוגר לצורך בקשה.
				מתבודד
				מחפש מגע פיזי מוגזם עם אנשים בסביבתו.
				מחקה פעילות של ילד / מבוגר.
				משתף פעולה במשחק חברתי.
				פונה לילד בבקשה לשחק איתו.
				נכנע לאחרים ולא עומד על שלו.
				תוקף או מכה ילדים אחרים.
				קשב משותף – האם נצפה באינטראקציה עם בני הגיל/ מבוגרים.
				האם נצפו גילויי אמפתיה כלפי אנשים בסביבתו – מבוגרים וילדים.

פרק 2

תצפית על תפקוד הילד

תיאור התחום הרגשי התנהגותי

פרק 2

מזג וארגון התנהגות	תמיד	לעיתים קרובות	אף פעם לא
רגוע ונינוח			
מאורגן ומסתגל			
רגזן ומתפרץ בקלות			

הבעת רגשות	בכלל לא	מדי פעם	תמיד / כמעט תמיד	הערות
מביע רגשות בצורה ברורה באופן מילולי.				
מביע רגשות בצורה ברורה באופן בלתי מילולי.				
משנה מצבי רוח ללא סיבה הנראית לעין.				
נפרד בקלות מההורים.				

תגובות למצבי קושי ותסכול : (סמני בעיגול וצייני תדירות הופעת התגובה)

מגיב בצורה מתאימה ומסתגלת / מסתגר או נמנע / בוכה וקשה לו להירגע / שובר חפצים / מכה / חובט איברי גופו על שולחן, קיר, רצפה / נושך את עצמו / מאונן.

פרק 2

**** האם הילד מגלה קושי במצבים חדשים / לא מוכרים ?, אם כן, פרטי:**

הערות	תמיד / כמעט תמיד	מדי פעם	בכלל לא	תגובות במהלך משחקי שולחן ועבודות יצירה
				משחק במשחק תורות עם מבוגר / ילד. לדוג' - בניית מגדל מקוביות בתורות.
				מחכה לתורו ושומר על מהלך משחקי שולחן.
				מבקש עזרה במצבי קושי
				מגיב בהתאמה לניצחון / הפסד במשחק.
				מגיב בהתאמה למצבי קושי במהלך משחק / עבודת יצירה.

הערות : במידה וקיימת התנהגות חריגה תארי את התנהגותו. (מפסיק לשחק או לעבוד / מתרגז בקלות (צועק, בוכה, מכה), מקלקל עבודות של ילדים אחרים ושל עצמו, נכנס ללחץ במצבי תחרות).

פרק 2

התנהגות במעברים מפעילות לפעילות : (סמני בעיגול)

עובר בקלות / מביע אי רצון לעבור אך מתמודד / מגלה אי שקט בהפסקת פעילות / מתקוטט ומציק כשהפעילות אינה ברורה

הערות :

הערות	תמיד / כמעט תמיד	מדי פעם	בכלל לא	התנהגות במשחק חופשי ומשחקי " כאילו " (משחק סימבולי , סוציו- דרמטי)
				מגלה עניין בחפצי משחק שונים .
				בוחר מגוון של חפצים למשחק.
				משתמש בצעצועים באופן המקובל (כוס לשתייה, טלפון לשיחה).
				משתמש בחפצים באופן סימבולי (המקל הוא רובה, הצינור הוא טלפון וכו').
				מביע תכנים מהמציאות היומיומית במשחק הסימבולי והסוציו דרמטי.
				מפעיל חפצים באופן חזרתי ובלא מטרה במשחק הסימבולי.

**** האם מגלה התנהגויות מסכנות / חריגות במהלך המשחק ?**

פרק 2

הערות	תמיד / כמעט תמיד	מדי פעם	בכלל לא	<u>התנהגויות ייחודיות בולטות :</u>
				צמוד לחפץ אהוב (דובי, בקבוק, שמיכה)
				צמוד לחפץ סתמי (קובייה, חתיכת פלסטיק)
				מאונן
				מרטיב במכנסיים
				משתמש במוצץ
				מצטאה (צואה במכנסיים, נוגע)
				סובל מטיקים כלשהם
				לוקח לביתו חפצים שאינם שייכים לו

פרק 3

הערכת מיומנויות

בתחום השפתי והקוגניטיבי

תחום שפתי

דיבור והיגוי- האם ישנם קשיים בהיגוי? במידה וכן הפני להערכה של קלינאית הגן. הערות:

מילון- אוצר מילים של שמות עצם. ראי נספח מס' 1.

(יש לשים לב להטייה של יחיד רבים)

הוראה: הציגי בפני הילד את התמונות ושאלי מה זה? במידה והילד לא משיים בדקי האם הילד מזהה את התמונות ושאלי איפה ה.....
הערכה גיל 3- כדור, בלון, עץ, תפוח, מטוס, כלב.
הערכה גיל 4- כדור, בלון, עץ, תפוח, מטוס, כלב, וילון, צלחת, ג'ירפה, כפפה, משפחה.
הערכה גיל 5- כדור, בלון, עץ, תפוח, מטוס, כלב, וילון, צלחת, ג'ירפה, כפפה, משפחה, מסמר, ספה, גדר, שפם, מחבת.

מילון- אוצר מילים של פעלים ראי נספח מס' 2.

(יש לשים לב להטייה למין)

הוראה: הציגי בפני הילד את התמונות ובקשי ממנו לתאר מה עושה כל דמות.
הערכה גיל 3- בוכה, אוכל, שותה, יושב
הערכה גיל 4- בוכה, אוכל, שותה, יושב, נוסע, משחקת, שוטף ידיים.
הערכה גיל 5- בוכה, אוכל, שותה, יושב, נוסע, משחקת, שוטף ידיים, מצחצחת שיניים, ישנה, מתנדנדת, מבשלת.

המשגה: מיועד לגילאי 5-6 בלבד.

הוראה: הסבר לי מה זה? (בקשי לפחות 3 תיאורים (כתבי את דברי הילד בדף פרופיל התלמיד בחלק המיועד לכך).

אבטיח. פרה. מכונית.

תחביר-

ראי נספח מס' 3 - 4.

הוראה: הציגי בפני הילד את התמונות ובקשי ממנו לספר מה קורה בתמונות (כתבי את דברי הילד בדף פרופיל התלמיד בחלק המיועד לכך).

לילדים בגילאי +4: לאחר התבוננות במדרש התמונה בקשי מהילד לספר לך מה עשה בשבת / מה אוהב לעשות אחה"צ וכ'.
שימי לב!!! יש להתייחס לאורך המשפטים, לשימוש במילות יחס ולשימוש בנטייה הסדירה למין ומספר:

א. סוג משפט-

הערכה גיל 3- מתבטא במשפט פשוט ומחובר.
הערכה גיל 4- מתבטא במשפט מחובר ומורכב.
הערכה גיל 5- מתבטא במשפט פשוט, מחובר ומורכב.

ב. מילות תפקוד (ניתן להשלים הערכה מקלינאית התקשורת)

הערכה גיל 3- משתמש במילות היחס- 'את', 'ב', 'לי', 'עם'
הערכה גיל 4- משתמש גם במילים שמציינות זמן (קודם, אח"כ), מילים שמציינות סיבה (בגלל ש...)
הערכה גיל 5- משתמש גם במילות יחס מרחביות, מילים שמציינות ניגוד ברירה השוואה ותנאי (גם, אם, אבל, כמו, או)

מורפולוגיה (ניתן להשלים הערכה מקלינאית התקשורת)

הערכה גיל 3- שולט בנטייה הסדירה של שמות עצם, פעלים, תארים. לדוג'- הילדות מתנדנדות, הילדים משחקים, הילד קופץ, הילדה מטפסת, תיק אדום, עגלה כחולה.
הערכה גיל 4- גם מפיק פעלים מחמישה בניינים (פעל, פיעל, הפעיל, נפעל, התפעל)
הערכה גיל 5- גם מפיק מילים שונות על בסיס שורש משותף. (דוג'- במקדחה קודחים)

מודעות פונולוגית

א. זיהוי תבניות - מיועד לגיל 3.

הוראה: דקלמי לילד דקלום קצר ומוכר ובקשי ממנו להשלים את המילים.

"בוא אליי פרפר נח, שב אצלי על כף ה_ _"
 "בום, טרח, מה _____? הבלון _____ הבלון _____."

ב. חלוקה להברות. ראי נספח מס' 5.

הוראה: הדגימי לילד כיצד את מחלקת להברות את שמך, בקשי ממנו לחלק את שמו להברות ולאחר מכן הציגי בפניו את התמונות ע"פ הסדר הבא ובקשי ממנו לחלק אותן להברות:

מילים דו הברתיות: מיטה, בלון, מחשב.
 מילים תלת הברתיות: עגלה, ענבים, נדנדה.
 מילים בנות ארבע הברות: סופגניה, מכנסיים.

ג. בידוד הברה פותחת. ראי נספח מס' 6.

מיועד לגילאי 4-6 בלבד.

הוראה: אמרי לילד- "ההברה הפותחת של בלון הוא ב, ההברה הפותחת של השם שלך הוא X.

הציגי בפניו את התמונות ושאלי- באיזו הברה מתחילה המילה.....?
 במידה והילד לא הצליח לבודד הברה פותחת תני לו משימה של זיהוי- הניחי 3 תמונות לפניו ושאלי "איזו מילה מתחילה בצליל... ג, ש, ח.

ראי נספח מס' 7 - 8 .ד. חריזהמיועד לגילאי 4-6 בלבד.

הוראה: הציגי לילד את שתי התמונות- בלון וחלון. ואמרי לו- "בלון / חלון- אלו מילים מתחרזות".

לאחר מכן הציגי בכל פעם סט של 3 תמונות. ראשית הניחי את התמונה הראשית ושאלי- "איזו מילה מתחרזת עם.....? הדגישי את ההברה האחרונה במילים.

מכוונות לספר:הוראה:

א. הציגי לילד ספר הפוך, בקשי לפתוח את הספר בכיוון הנכון (הילד יאחז את הספר בכיוון הנכון).

ב. הציגי את הכריכה ובקשי מהילד להצביע על התמונה ושם הסיפור (הילד יצביע על הטקסט ולא על האיור כבסיס לקריאה)

ידע על אותיות:

הערכה גיל 3- הוראה: הציגי לילד את שמו ושלושה שמות נוספים ושאלי אותו איפה השם שלו.

הערכה גיל 4- הוראה: הציגי לילד את שמו ושאלי אותו אם הוא מכיר את האותיות של שמו. במידה וענה בחיוב שאלי אותו- "איפה האות....?"

הערכה גיל 5-

א. **הוראה:** הציגי לילד את שמו ושאלי אותו אם הוא מכיר את האותיות של שמו. במידה וענה בחיוב הצביעי בכל פעם על אות אחרת ושאלי אותו- "איזו אות זו....?"

ב. **הוראה:** בקשי מהילד לאמר את רצף אותיות ה אלף-בית.

הבנת שפה: הבנת הוראות בהתייחס להתמצאות במרחב

הוראה: הניחי בפני הילד את החפצים הבאים - כוס, בובה, 2 מכוניות בצבעים שונים, קובייה, כפית, 2 סוסים בגדלים שונים, מספריים בשני צבעים שונים וקופסא ובקשי ממנו לבצע את ההוראות הבאות מבלי להדגים או להשתמש בג'סטות:

1. תרים ידיים למעלה.
2. תן לי את הבובה.
3. תן לי את הקובייה ואת הכוס.
4. תרים את הכפית ותן לבובה לאכול.
5. שים את המספריים מעל הקופסא.
6. שים את הסוס לפני הקופסא.
7. שים את המכונית אחרי הקופסא.
8. שים את הקובייה רחוק מהקופסא.
9. שים את הכפית בתוך הכוס ותכניס אותם לתוך הקופסא.
10. תן לי מכונית בצבע..... ומספריים בצבע.....
11. שים את הסוס הגדול בתוך הקופסא ואת הסוס הקטן מתחת לקופסא.

הבנת הוראות-

- הערכה גיל 3- הוראות פשוטות בנות 3 מילים.
- הערכה גיל 4- הוראות פשוטות עם שתי פעולות.
- הערכה גיל 5- הוראות מורכבות / רצף של הוראות.

מושגי מרחב-

- הערכה גיל 3- למעלה- למטה, על-מתחת, בתוך-בחוץ.
- הערכה גיל 4- למעלה- למטה, על-מתחת, בתוך-בחוץ, קרוב-רחוק, ליד, בין.
- הערכה גיל 5- למעלה- למטה, על-מתחת, בתוך-בחוץ, קרוב-רחוק, ליד, בין, לפני-מאחורי.

פרק 3

הבנת הנשמע:

הוראה: בחרי סיפור מספריית הגן המתאים לגילו של הילד ובמהלכו תשאלי אותו שאלות על הסיפור.

(כתבי את דברי הילד בדף פרופיל התלמיד בחלק המיועד לכך.)
השאלות

הערכה גיל 3 - עונה בהתאמה לשאלות של - מי / מה / איפה.

הערכה גיל 4 - עונה בהתאמה לשאלות של - מי / מה / איפה / למה / מתי.

הערכה גיל 5 - עונה בהתאמה לשאלות של - מי / מה / איפה / למה / מתי.

תחום קוגניטיבי

מושגי יסוד

א. הכרת הצבעים. ראי נספח מס' 9.

הערכה גיל 3- הוראה: שאלו את הילד איפה הצבע ה...? והנחי אותו להצביע על הצבע המתאים. הדף מחולק לשניים. השתמשי רק בחלק הראשון- צבעי יסוד.

הערכה גיל 4- הוראה: הצביעי בכל פעם על צבע אחר ושאלו "איזה צבע זה"? הדף מחולק לשניים. השתמשי רק בחלק הראשון- צבעי יסוד.

הערכה גיל 5- הוראה: הצביעי בכל פעם על צבע אחר ושאלו "איזה צבע זה"? הדף מחולק לשניים. השתמשי גם בחלק השני- צבעים מגוונים.

ב. הכרת הצורות. ראי נספח מס' 10.

הערכה גיל 3- הוראה: שאלו את הילד איפה הצורה...? והנחי אותו להצביע על הצורה המתאימה. שימי לב הדף מחולק לשניים. השתמשי רק בחלק הראשון- צורות בסיסיות.

הערכה גיל 4- הוראה: הצביעי בכל פעם על צורה אחרת ושאלו "איזו צורה זו"? הדף מחולק לשניים. השתמשי רק בחלק הראשון- צורות בסיסיות.

הערכה גיל 5- הוראה: הצביעי בכל פעם על צורה אחרת ושאלו "איזו צורה זו"? הדף מחולק לשניים. השתמשי גם בחלק השני- צורות נוספות.

ג. מושגי גודל.

ראי נספחים מס' 15 - 11.

הוראה- הציגי את התמונות בפני הילד ואמרי לו- לפניך 2..... הם לא אותו הדבר, מה שונה ביניהם? הצביעי על הגדול ואמרי- "זה" וצפי ממנו להשלים. במידה והוא מתקשה בשיום ניתן לשנות את ההוראה ל- "תראה לי איפה ה..... ה....."

הערכה גיל 3- גדול / קטן.

הערכה גיל 4- גדול / קטן גבוה / נמוך קצר / ארוך.

הערכה גיל 5- גדול / קטן גבוה / נמוך קצר / ארוך שמן / רזה חזק / חלש עבה / דק.

ד. איברי גוף:

הוראה- שחקי עם הילד משחק- "המלך אמר לשים ידיים על ה....". " במידה והוא מזהה את איברי הגוף שחקי את המשחק בדרך שונה- הצביעי על איבר בגופך ואמרי "המלך אמר לשים אצבע על..." והילד צריך להשלים. לאחר מכן שאלו אותו "בשביל מה יש לנו....(אזניים, אף....)?"

אסוציאציותראי נספחים מס' 17 - 16.

הניחי בפני הילד תמונות בשני טורים, בקשי מהילד לשיים כל תמונה שאת מניחה על מנת לוודא שהוא מזהה את התמונה.

ההוראה: הצביעי על טור א' ואמרי "לכל תמונה בטור הזה יש תמונה שמתאימה בטור השני". תני דוגמא של 2 תמונות ולאחר מכן בקשי ממנו להתאים את שאר התמונות זו לזו. במידה והילד מתקשה קחי תמונה אחת ושאלו אותו- איזו תמונה בטור הזה מתאימה לתמונה הזו?"

הערכה גיל 3- אסוציאציות פשוטות- נספח 16.

הערכה גיל 4-5- אסוציאציות מורכבות- נספח 17.

מיון, הכללה ויוצא דופן:

ראי מארז תמונות מצורפות.

הניחי על השולחן שלוש קופסאות שטוחות ושקופות ופזרי על השולחן חפצים מהגן או את התמונות מהנספח.

הערכה גיל 3 - מיון לפי קריטריון אחד של צבע / צורה / גודל / סוג.

הוראה: הציגי בפני הילד חרוזים בשלושה צבעים שונים. לאחר מכן אמרי לו - "סדר את החרוזים לקבוצות. את כל החרוזים שמתאימים תניח באותה קופסא"

הערכה גיל 4 - מיון לקטגוריות פשוטות.

הוראה: הציגי את התמונות בפני הילד (ודאי שמזהה את כל התמונות) לאחר מכן אמרי לו- "סדר את התמונות לקבוצות, את כל התמונות שמתאימות תניח באותה קופסא"

הערכה גיל 5 - מיון לקטגוריות נדירות.

הוראה: הציגי את התמונות בפני הילד (ודאי שמזהה את כל התמונות) לאחר מכן אמרי לו- "סדר את התמונות לקבוצות, את כל התמונות שמתאימות תניח באותה קופסא"

כעת בדקי יכולת הכללה - הוראה: לאחר שסידר שאל-י- "איך נקרא לכולם

יחד?" במידה ולא ענה תוכלי לתת תיווך לפי הסדר הבא: "מה משותף לכולם?" במה הם דומים?" מה עושים עם כולם?" "איפה הקבוצה של ה-X"(זיהוי)?

כעת בדקי זיהוי יוצא דופן - הוראה: אמרי לילד "עכשיו נשחק משחק,

תעצום עיניים" הניחי 4 תמונות. ואמרי לילד- יש כאן 4 תמונות ואחת מהן לא שייכת, מי לא שייכת? (תיווך נוסף- "מי לא אותו הדבר?", מי לא מתאימה?")

סידור ברצף, סיבה ותוצאה, הסקת מסקנות ופתרון בעיות.

(כתבי את דברי הילד בדף פרופיל התלמיד בחלק המיועד לכך. תוכלי להתרשם גם כאן מהיכולת להתבטא במילה / משפט פשוט, מחובר....)

הערכה גיל 4 - (סידור רצף של 3 תמונות) ראי תמונות ברצף מצורפות.

- א. **סידור ברצף**- ההוראה: הניחי את התמונה הראשונה ברצף ובקשי מהילד להמשיך את הרצף של 2 התמונות הנוספות. לאחר שהילד סידר בקשי ממנו לספר.
- ב. **הסקת מסקנות**- ההוראה: שאלו את הילד
 "למה הילדה נועלת מגפיים?"
 "למה הילדה לובשת מעיל?"
 "למה הילדה לוקחת מטרייה?"
- ג. **פתרון בעיות**. ההוראה: שאלו את הילד "מה אפשר לעשות?"

הערכה גיל 5 - סידור רצף של 4 תמונות.**ראי תמונות ברצף מצורפות.**

- הסקת מסקנות**- ההוראה: הניחי רק את התמונה הראשונה ברצף ושאלו את הילד "מה קרה לילד?"
- א. **פתרון בעיות**- לאחר שיענה בדקי יכולת לפתרון בעיות ושאלו אותו- "מה אפשר לעשות?" (האם נתן פתרון?)
 - ב. **סידור ברצף, סיבה ותוצאה והסקת מסקנות**- לאחר מכן תני לו לסדר את שאר התמונות. במידה ולא סידר סדרי בעצמך ושאלו- "למה הרופא בדק את הילד?" "למה הרופא נתן לילד סוכריה?" "למה הרופא נתן לאמא תרופה?"

מוכנות לחשבון

א. ספירה אוטומטית

ההוראה : "ספור עד כמה שאתה יודע".

לגילאי 5 יש להוסיף את **ההוראה**: "ספור לאחר מ 10 עד 0, ולהתחיל בהדגמה
10, 9....

הערכה גיל 3- סופר עד 5

הערכה גיל 4- סופר עד 10

הערכה גיל 5- סופר עד 20 / סופר לאחר 0-10.

ב. מנייה וסיכום כמות (מס' קרדינאלי)-

הערכה גיל 3- **ההוראה**: הניחי כמויות שונות של קוביות בתחום ה- 5 ושאלי את
הילד "כמה קוביות יש כאן"?

הערכה גיל 4- **ההוראה**: הניחי כמויות שונות של קוביות בתחום ה- 7 ושאלי את
הילד "כמה קוביות יש כאן"?

הערכה גיל 5- **ההוראה**: הניחי כמויות שונות של קוביות בתחום ה- 10 ושאלי
את הילד "כמה קוביות יש כאן"?

ג. התאמת כמות לכמות / לספרה-

הערכה גיל 3- **ההוראה**: "תן לי קוביה אחת/שתיים"

הערכה גיל 4- **ההוראה**: "תן לי קוביות" (בתחום ה 5)

הערכה גיל 5- **ההוראה**: "הציגי בכל פעם ספרה אחרת ובקשי מהילד להתאים
את כמות הקוביות. (בתחום ה 10)

ד. השוואת כמויות-

הערכה גיל 3- ההוראה: הניחי 2 קבוצות של קוביות (2, 8) ואמרי- "תראה לי איפה יש יותר / פחות", "הרבה / מעט".

הערכה גיל 4-5- ההוראה: הציגי לילד שתי ספרות ושאלי- "מה יותר גדול / הרבה, 2 או 8"? חזרי על הפעולה עם צמדים נוספים.

ה. ייצוג של כמויות- זיהוי ושיום ספרות-

10	9	7	8	6
2	5	3	4	1

הערכה גיל 4- ההוראה: הצביעי בכל פעם על ספרה אחרת ושאלי את הילד "איזו ספרה זו? (משיים חלק מהספרות). במידה ולא שיים שאלי - "איפה הספרה...."? (מזהה באופן חלקי).

הערכה גיל 5- ההוראה: הצביעי בכל פעם על ספרה אחרת ושאלי את הילד "איזו ספרה זו? (משיים את כל הספרות).

במידה והילד זיהה את כל הספרות תני לו הוראה נוספת: הציגי בפני הילד כרטיסי ספרות ובקשי ממנו לסדר את הספרות מ-1 עד 10. במידה וסידר שחקי איתו משחק, בקשי ממנו לעצום עיניים ובכל פעם קחי ספרה אחרת מרצף הספרות ושאלי אותו איזו ספרה חסרה.

ו. חיבור וחיסור בהמחשה-

הערכה גיל 4- חיבור בתחום ה 5 עם אמצעים מוחשיים. **לדוג'**- הניחי לפני הילד 2 מכוניות קטנות ושאלי- "יש כאן 2 מכוניות, אם אוסיף עוד אחת, כמה יהיו?"
הערכה גיל 5- חיבור וחיסור עם מספרים קטנים בתחום העשרת הראשונה, באמצעות סיפור חשבוני. **לדוג'** - "היו לך 6 כדורים ואמא קנתה לך עוד אחד, כמה יש לך עכשיו?"

ז. מס' סודר-

הערכה גיל 4, 5-

הוראה: בצעי הערכה זו ע"י פעילות במפגש הבוקר. זהו במפגשי הבוקר האם הילד אומר את רצף ימות השבוע, האם יודע איזה יום בא אחרי יום שני, שלישי...
 שחקי עם הילדים במפגש ברכבת- הילדים יסתדרו בטור ואז שאלי אותם מי עומד ראשון, שני, אחרון...

פרק 4

הערכת התחום המוטורי

וכיטורי חיים

התחום המוטורי

מוטוריקה גסה

הוראה: הציגי לילד כל הוראה בנפרד-

הערכה גיל 3 – קפוץ בשתי רגליים צמודות. עמוד על רגל אחת (למשך 3 שניות). תפוס את הכדור (גדול).

הערכה גיל 4 – קפוץ בשתי רגליים צמודות. עמוד על רגל אחת (למשך 5 שניות). לך על העקבים. תפוס את הכדור (רגיל) ומסור אותו אלי.

הערכה גיל 5 – קפוץ קדימה בשתי רגליים 5 קפיצות. קפוץ על רגל אחת (לאורך שני מטרים). הקפץ את הכדור בשתי הידיים.

מוטוריקה עדינה

א. גזירה.

מצורף נספח מס' 18.

הוראה: גזור על הקוים שלפניך: בקשי שיעצור בהגיעו לקצה הקו.

הערכה גיל 3 – גזר סמוך לקו הישר.

הערכה גיל 4 – גזר סמוך לשני סוגי קוים.

הערכה גיל 5 – גזר על הקוים.

ב. תוצרים גרפו מוטוריים

מצורף נספח מס' 19.

הוראה: העתק את הצורות שלפניך.

הערכה גיל 3 – העתיק קו עומד וקו שוכב.

הערכה גיל 4 – העתיק עיגול ואלכסון.

הערכה גיל 5 – העתיק איקס, משולש, ריבוע.

ג. כתיבת שםמצורף נספח מס' 20.

הוראה: תני לילד כרטיסיה עם שמו, הניחי אותה לפניו ובקשי ממנו להעתיק את שמו.

הערכה גיל 4- כותב את שמו בכתב חלקי אך ברור.

הערכה גיל 5- כותב את שמו ברצף הנכון, בכיוון הנכון ובכתב קריא.

ד. ציור דמותמצורף נספח מס' 20.

הוראה: תני לילד דף ובקשי ממנו לצייר דמות איש.

הערכה גיל 3 – ציור דמות בעלת ראש וזוג גפיים.

הערכה גיל 4 – ציור דמות עם ראש, שתי זוגות גפיים ופרטי פנים עיקריים.

הערכה גיל 5 – ציור דמות עם איברים רבים ובגדים.

תפיסותא. תפיסה חזותית

הוראה: בזמן משחקי שולחן הגישי לילד חלקי פאזל ממשחקי הגן ובקשי ממנו להרכיב.

הערכה גיל 3 – מרכיב פאזל בן 6 – 4 חלקים.

הערכה גיל 4 – מרכיב פאזל בן 15 – 10 חלקים.

הערכה גיל 5 – מרכיב פאזל בן 25 – 20 חלקים.

ב. דגמים חוזרים-

הוראה: הגישי לילד קוביות בצבעים שונים, סדרי רצף של צבעים ובקשי מהילד להמשיך את הרצף.

הערכה גיל 4- דגם של מאפיין אחד (צבע) לדוג' אדום כחול....

הערכה גיל 5- דגם של שני מאפיינים (צבע וכמות) לדוג' 2 קוביות אדומות ואחת כחולה....

ראי נספח מס' 21.

ג. זיכרון רצף חזותי

הוראה: הציגי בפני הילד את הנספח (רק את החלק עם מספר התמונות המיועד לו) ואמרי "הסתכל היטב בתמונות, אחר כך אסתיר אותם ואתה תספר לי מה אתה זוכר שראית".

הערכה גיל 4-4 תמונות.

הערכה גיל 5-5 תמונות.

ד. זכרון רצף שמיעתי

(1) הוראה: אני אומרת משפט ואתה תחשוב אם יש לי טעות. "אתה יכול לתקן את המשפט?" (צריך לחזור על המשפט מתוקן)

הערכה גיל 3-3 דני לבש תפוח.

הערכה גיל 4-4 אמא לקחה מהמקרר גיטרה.

הערכה גיל 5-5 נועה קמה בבוקר והסתלקה עם מגרפה.

(2) הוראה: אני אומרת כמה מילים, אמור בדיוק כמוני כשאסיים.

הערכה גיל 3-3 כדור, חלון, בובה.

הערכה גיל 4-4 כדור, חלון, בובה, מטוס.

הערכה גיל 5-5 כדור, חלון, בובה, מטוס, כלב.

(3) הוראה: אני אומרת כמה ספרות, אמור בדיוק כמוני כשאסיים.

הערכה גיל 3-3 6, 1, 4.

הערכה גיל 4-4 4, 8, 9, 7.

הערכה גיל 5-5 4, 2, 5, 3, 1.

פרק 4

סנסומוטורי	מתנגד / נרתע	מחפש גרייה מתמדת	תגובה רגילה
תגובת הילד למגע אנושי : חיבוק, ליטוף, נשיקה			
תגובת הילד למגע של חומרים שונים : סבון, חול, צבעי ידיים, דבק, סוגי בדים וכו'			
תגובת הילד למאכלים וטעמים שונים			
תגובת הילד לעוצמות אור / צבעים			
תגובת הילד לצלילים / רעשים / עוצמות קול			

כישורי חיים	תמיד	זקוק לתיווך פיזי / מילולי	אף פעם לא
מכניס ומוציא אוכל מהתיק כנדרש			
משתמש בכלי אוכל כנדרש			
לועס ובולע אוכל כנדרש			
שותה מכוס כנדרש			
מרבה להתלכלך בזמן האוכל			
מתלבש בעצמו			
עוזר למבוגר שמלביש אותו			
נועל וחולץ נעליים בעצמו			
מרים ומוריד מכנסיים			
שוטף פנים וידיים כנדרש			
מצחצח שיניים באופן עצמאי			
שולט בצרכיו			
מבקש עזרה בפעילות יומיומית			

מִפּוּי פּרוּזפִּיל הַתְּלִמִּיד: _____

תַּאֲרִיךְ לִידָה: _____ גִּיל: _____

<u>שְׂאֵלִי אֶת הַיֶּלֶד/ה וְכַתְּבִי אֶת תְּשׁוּבוֹתָיו.</u>	<u>יָדַע עַל פְּרָטִים אִישִׁיִּים</u>
	מָה שֵׁם (אִיךְ קוֹרְאִים לְךָ ?)
	מָה שֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה ?
	בֶּן/ת כַּמָּה אֶת/ה ?
	מָה שֵׁם אִמָּא (אִיךְ קוֹרְאִים לְאִמָּא ?)
	מָה שֵׁם אָבִא (אִיךְ קוֹרְאִים לְאָבִא ?)
	מָה שְׁמוֹת הָאֲחִים שֶׁלְךָ ? (אִיךְ קוֹרְאִים לְ.. , מִי גָר בְּבֵית ?)
	אֵיפֹה אֶת/ה גָּר/ה ? (הַכְּתוּבָה שֶׁלְךָ)

תחום	יעדים	תחילת שנה			הערכה מסכמת		
		תמיד	באופן חלקי	בכלל לא	תמיד	באופן חלקי	בכלל לא
מידת פעלתנות	מתפקד במידת פעלתנות מותאמת לסוג הפעילות.						
	מגלה פעילות יתר (זז בכסא, מתנדנד, מסתובב ללא תכלית ברורה).						
	מגלה תת פעילות (נשכב בפינות הגן, לא פעיל בעשייה בגן).						
קשב וריכוז	קשוב ומרוכז בהתאם לסוג המטלה.						
	קשוב ומרוכז רק לפרקי זמן קצרים.						
	מוסח בקלות אך חוזר למטלה.						
	מוסח בקלות ומתקשה לחזור למטלה.						
שמיעה וראייה	מדבר בקול חזק.						
	מתעלם מפניות אליו.						
	שואל הרבה "מה?"						
	מטה ראש לצד אחד.						
	מתבונן מקרוב.						
	ממצמץ ומשפשף עיניים.						
סגנון למידה - למה הילד זקוק בזמן למידה ? (סמני בעיגול) תכנון ושיטתיות במשחקי שולחן / פועל בחיקוי/ הדגמות / ניסוי וטעייה / חיזוקים / אמצעים חזותיים / אמצעים שמיעתיים							
האם הילד מתמיד ומסיים מטלות ? כן / לא							

תחום	יעדים	תחילת שנה			הערכה מסכמת		
		תמיד	באופן חלקי	בכלל לא	תמיד	באופן חלקי	בכלל לא
	יוצר קשר עין.						
	מתעניין בסביבה הפיזית.						
	נענה לפנייה של ילדים.						
	נענה לפנייה של מבוגר.						
	נמנע/ מתעלם/ מתנתק מקשר עם אנשים.						
	נרתע ממגע עם אנשים.						
	פונה לילד / מבוגר לצורך בקשה.						
	מתבודד						
	מחפש מגע פיזי מוגזם עם אנשים בסביבתו.						
	מחקה פעילות של ילד / מבוגר.						
	משתף פעולה במשחק חברתי.						
	פונה לילד בבקשה לשחק אתו.						
	נכנע לאחרים ולא עומד על שלו.						
	תוקף או מכה ילדים אחרים.						
	קשב משותף – האם נצפה באינטראקציה עם בני הגיל/ מבוגרים.						
	האם נצפו גילויי אמפתיה כלפי אנשים בסביבתו – מבוגרים וילדים.						

תחום	יעדים	תחילת שנה			הערכה מסכמת		
		תמיד	באופן חלקי	בכלל לא	תמיד	באופן חלקי	בכלל לא
יחסים עם הורים, חברים וקולגות	משחק במשחק תורות עם מבוגר / ילד. לדוג' בניית מגדל מקוביות בתורות.						
	מחכה לתורו ושומר על מהלך משחקי שולחן.						
	מבקש עזרה במצבי קושי						
	מגיב בהתאמה לניצחון / הפסד במשחק.						
	מגיב בהתאמה למצבי קושי במהלך משחק / עבודת יצירה.						
	הערות : במידה וקיימת התנהגות חריגה תארי את התנהגותו. (מפסיק לשחק או לעבוד / מתרגז בקלות (צועק, בוכה, מכה), מקלקל עבודות של ילדים אחרים ושל עצמו, נכנס ללחץ במצבי תחרות).						
יחסי עם הורים, חברים וקולגות	מגלה עניין בחפצי משחק שונים .						
	בוחר מגוון של חפצים למשחק.						
	משתמש בצעצועים באופן המקובל (כוס לשתייה, טלפון לשיחה) .						
	משתמש בחפצים באופן סימבולי (המקל הוא רובה, הצינור הוא טלפון וכו') .						
	מביע תכנים מהמציאות היומיומית במשחק הסימבולי והסוציו דרמטי.						
	מפעיל חפצים באופן חזרתי ובלא מטרה במשחק הסימבולי.						
** האם מגלה התנהגויות מסכנות / חריגות במהלך המשחק ?							

תחום	יעדים	תחילת שנה			הערכה מסכמת		
		תמיד	באופן חלקי	בכלל לא	תמיד	באופן חלקי	בכלל לא
התנהגויות "חודיות בולטות"	צמוד לחפץ אהוב (דובי, בקבוק, שמיכה)						
	צמוד לחפץ סתמי (קובייה, חתיכת פלסטיק)						
	מאונן						
	מרטיב במכנסיים						
	משתמש במוצץ						
	מצטאה (צואה במכנסיים, נוגע)						
	סובל מטיקים כלשהם						
	לוקח לביתו חפצים שאינם שייכים לו						

תחום	יעדים	תחילת שנה			הערכה מסכמת		
		שולט מלא	שולט חלקי	מתקשה	שולט מלא	שולט חלקי	מתקשה
	דיבור והיגוי						
מילון	אוצר מילים של שמות עצם						
	אוצר מילים של פעלים						
	המשגה						
תחביר	שימוש במשפט פשוט						
	שימוש במשפט מחובר						
	שימוש במשפט מורכב.						
	שימוש במילות יחס : את, ב, ל, עם.						
	שימוש במילים שמציינות זמן.						
	שימוש במילות יחס מרחביות ומילים שמציינות ניגוד, ברירה, השוואה ותנאי						
מורפולוגיה	שליטה בנטייה הסדירה של שמות עצם ותארים בממדי המין והמספר.						
	תיאור חוויה / אירוע.						
	הפקת פעלים מחמישה בניינים						
	הפקת מילים שונות על בסיס שורש משותף.						

תחום	יעדים	תחילת שנה			הערכה מסכמת		
		שולט מלא	שולט חלקי	מתקשה	שולט מלא	שולט חלקי	מתקשה
מודעות פנוולוגית	זיהוי תבניות						
	חלוקת מילים להברות (דו הברתיות)						
	חלוקת מילים להברות (תלת הברתיות)						
	חלוקת מילים להברות (ארבע הברות)						
	בידוד הברה פותחת						
	חריזה						
ספר	אחיזת ספר בכיוון הנכון						
	הבחנה בין ציור לכתב						
ידע על אותיות	זיהוי שם						
	זיהוי האותיות השייכות לשמו						
	שיום אותיות						
	רצף האלף בית						
הבנת שאלות	הבנת הוראות פשוטות.						
	הבנת הוראות פשוטות- רצף 2 הוראות.						
	הבנת הוראות מורכבות.						
	הבנת מושגי מרחב.						
	הבנת שאלות						

תחום	יעדים	תחילת שנה			הערכה מסכמת		
		שולט מלא	שולט חלקי	מתקשה	שולט מלא	שולט חלקי	מתקשה
קוגניטיבי - מושגים	זיהוי / שיום צבעים						
	זיהוי / שיום צורות						
	זיהוי / שיום מגוון צורות						
	זיהוי / שיום מושגי גודל						
	זיהוי / שיום איברי גוף						
	זיהוי / שיום מושגי מרחב						
קוגניטיבי - מיון, הכללה וחשיבה מופשטת	אסוציאציות.						
	מיון לפי קריטריון אחד						
	מיון לקטגוריות						
	הכללה						
	זיהוי יוצא דופן						
	סידור תמונות ברצף.						
	סיבה ותוצאה						
	הסקת מסקנות						
	פתרון בעיות						

תחום	יעדים	תחילת שנה			הערכה מסכמת		
		שולט מלא	שולט חלקי	מתקשה	שולט מלא	שולט חלקי	מתקשה
מוכנות לחשבון	ספירה אוטומטית						
	ספירה לאחור						
	מנייה						
	סיכום כמות- מס' קרדינאלי						
	התאמת כמות לכמות / לספרה						
	הבחנה בין קבוצה המונה הרבה / מעט						
	הבחנה בין מס' המייצג כמות גדולה / קטנה יותר						
	זיהוי ושיום ספרות						
	סידור הספרות ברצף 1-10						
	זיהוי מספר עוקב / קודם.						
	ביצוע פעולות חיבור וחיסור בהמחשה.						
	זיהוי מספר סודר.						

תחום	יעדים	תחילת שנה			הערכה מסכמת		
		שולט מלא	שולט חלקי	מתקשה	שולט מלא	שולט חלקי	מתקשה
מטוריקה גסה	קפיצה בשתי רגליים צמודות						
	עמידה על רגל אחת						
	תפיסה ומסירת כדור						
	הליכה על עקבים						
	קפיצה על רגל אחת						
	הקפצת כדור						
מטוריקה עדינה	גזירה						
	העתקת צורות						
	כתיבת שם						
	ציור דמות						
תפיסות	הרכבת פאזל						
	חזרה על דגמים ברצף.						
	זיכרון רצף חזותי						
	זיכרון רצף שמיעתי של משפט						
	זיכרון רצף שמיעתי של מילים						
	זיכרון רצף שמיעתי של ספרות						

תחום	יעדים	תחילת שנה			הערכה מסכמת		
		שולט מלא	שולט חלקי	מתקשה	שולט מלא	שולט חלקי	מתקשה
סוסטוטור	תגובת הילד למגע אנושי : חיבוק, ליטוף, נשיקה						
	תגובת הילד למגע של חומרים שונים : סבון, חול, צבעי ידיים, דבק, סוגי בדים וכו'						
	תגובת הילד למאכלים וטעמים שונים						
	תגובת הילד לעוצמות אור / צבעים						
	תגובת הילד לצלילים/ רעשים/ עוצמות קול						
חייט יטור	מכניס ומוציא אוכל מהתיק כנדרש						
	משתמש בכלי אוכל כנדרש						
	לועס ובולע אוכל כנדרש						
	שותה מכוס כנדרש						
	מרבה להתלכלך בזמן האוכל						
	מתלבש בעצמו						
	עוזר למבוגר שמלביש אותו						
	נועל וחולץ נעליים בעצמו						
	מרים ומוריד מכנסיים						
	שוטף פנים וידיים כנדרש						
	מצחצח שיניים באופן עצמאי						
	שולט בצרכיו						
	מבקש עזרה בפעילות יומיומית						

תיאור מדרש תמונה-

המשגה-

אבטיח-

פרה-

מכונית-

הבנת הנשמע-

תמונות ברצף-